

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

ЗАТВЕРДЖУЮ
проф. Омельченко С. О.

(каз № 463 від 28.08.2020 р.)

ПОЛОЖЕННЯ

про розроблення навчальних планів та реалізацію вибірковості варіативної складової навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

УХВАЛЕНО
вченою радою ДДПУ

Протокол № 1 від 28.08.2020 р.

Слов'янськ, 2020

1. Загальні положення

1.1. Положення про розроблення навчальних планів та реалізацію вибіркості варіативної складової навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (надалі – Положення) регламентує порядок формування, затвердження та впровадження навчальних планів підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет» (надалі – ДДПУ).

1.2. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №283 від 03.04.2019 р., Положення про розроблення навчальних планів та реалізацію вибіркості варіативної складової навчальних планів підготовки здобувачів ступенів вищої освіти бакалавра та магістра у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; Положення про організацію освітнього процесу у ДДПУ; Положення про освітні програми ДДПУ; Статуту ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; а також інших чинних нормативно-правових актів.

1.3. Навчальний план – це нормативний документ ДДПУ, який розробляється на підставі освітньої (освітньо-професійної/освітньо-наукової) програми підготовки здобувачів певного рівня та спеціальності і визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік освітнього процесу, форми поточного та підсумкового контролю.

1.4. Відповідальність за відповідність навчального плану вимогам стандарту вищої освіти спеціальності, затвердженому МОН України, та освітньо-науковій програмі підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та певної спеціальності, затвердженій вченою радою ДДПУ, покладається на ректора, проректора з науково-педагогічної роботи, деканів факультетів, завідувачів кафедр, завідувача аспірантури та гарантів освітніх програм.

1.5. Навчальний план затверджується рішенням вченої ради ДДПУ (із зазначенням протоколу та дати затвердження) та засвідчується підписом ректора та печаткою ДДПУ (після погодження з проректором з науково-педагогічної роботи).

1.6. При розробці навчального плану слід неухильно дотримуватися вимог чинних Стандартів вищої освіти, наказів та інструктивних листів Міністерства освіти і науки України, даного Положення та нормативних документів ДДПУ.

1.7. Методична допомога щодо складання навчального плану надається навчально-методичним відділом та відділом аспірантури ДДПУ.

2. Структура навчального плану

2.1. Основними структурними елементами навчального плану є:

- загальні реквізити;
- графік освітнього процесу;
- план освітнього процесу (освітня складова);
- план наукового/науково-дослідницького процесу (наукова складова).

2.2. Навчальні плани в ДДПУ розробляються для кожної запровадженої освітньо-наукової програми в межах відповідних ліцензованих спеціальностей для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

2.3. Загальні реквізити.

2.3.1. Нормативний термін підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії визначається як результат успішного виконання:

- здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії освітньо-наукової програми, обсяг якої становить 240 кредитів ЄКТС (4 роки для здобувачів денної та заочної форм навчання) на базі ступеня магістра/ ОКР спеціаліста.

Навчальний план аспірантури містити інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін 30-60 кредитів ЄКТС.

2.3.2. Шифр та назва галузі знань, код та назва спеціальності повинні відповідати:

1) чинній ліцензії ДДПУ (Відомостям про здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»);

2) Переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266, із змінами).

2.3.3. Назва освітньо-наукової програми, затвердженої в установленому порядку рішенням вченої ради ДДПУ, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти визначається кафедрою, де реалізується ОНП.

2.3.4. Обов'язково зазначаються форми навчання (денна, заочна) та рівень освіти, на базі якого можливе навчання за цією освітньо-науковою програмою.

2.3.5. Назва освітньої кваліфікації (рубрика «освітня кваліфікація» на титульній сторінці навчального плану) визначається Стандартом вищої освіти спеціальності, затвердженим МОН України, та/або освітньо-науковою програмою. Зазвичай, освітня кваліфікація формується із ступеня вищої освіти, що здобувається у межах підготовки за відповідною освітньо-науковою програмою, та назви спеціальності.

2.4. Графік освітнього процесу.

У графіку освітнього процесу обов'язково визначаються роки (курси) навчання за відповідною освітньо-науковою програмою, на кожен із яких передбачається обсяг теоретичного навчання, види та термін практик, екзаменаційних сесій, канікул, види наукової (науково-дослідницької) роботи, атестації: проміжна атестація (звітування), підсумкова атестація (захист дисертації). Вводяться відповідні позначки для названих складових. Наводиться таблиця зведеного бюджету часу (в тижнях), яка в залежності від схеми підготовки фахівців може мати декілька варіантів.

Графік освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії укладається, виходячи з наступних позицій:

1) Тривалість навчального року складає 52 тижні, з яких не менше 8 тижнів становить сумарна тривалість зимових та літніх канікул.

2) Тривалість теоретичного навчання, практичної підготовки, семестрового контролю, виконання індивідуальних завдань, виконання дослідної/науково-дослідної роботи складає 40 тижнів на рік.

3) Тривалість екзаменаційної сесії, а також проміжної атестації (звітування), визначається з розрахунку: не менше $2/3$ тижня на один екзамен (4 дні). У разі виробничої необхідності доцільно додавати 1 тиждень для уникнення труднощів під час складання розкладу заходів підсумкового контролю. На організацію та проведення проміжної атестації (звітування) відводиться 1 тиждень на семестр.

4) Тривалість та види практичної підготовки здобувачів вищої освіти в ДДПУ визначаються стандартами вищої освіти для кожної спеціальності, а також Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

У зведеній таблиці «Атестація» визначається форма підсумкової атестації здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності, освітньо-наукової програми (ОНП) та Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи.

Вчена рада ДДПУ може утворити разову спеціалізовану вчену раду з відповідної спеціальності та подати до Національного агентства із забезпечення

якості вищої освіти документи для її акредитації або звернутися з клопотанням про прийняття дисертації до захисту до іншого ЗВО, де функціонує акредитована освітня програма відповідної спеціальності.

2.5. План освітнього процесу (освітня складова) повинен включати відомості про:

- 1) шифр компетентностей, які має формувати навчальна дисципліна відповідно до освітньо-наукової програми (ОНП);
- 2) назви навчальних дисциплін обов'язкової частини відповідно до ОНП;
- 3) категорії навчальних дисциплін вибіркової частини ОНП;
- 4) форми семестрового контролю (екзамени, заліки);
- 5) кількість кредитів ЄКТС, установлених навчальним дисциплінам;
- 6) кількість контактних годин за курсами і семестрами;
- 7) розподіл загального обсягу годин, закріплених за навчальними дисциплінами, на контактні (лекції, лабораторні, практичні) та самостійну роботу докторів філософії;
- 8) кількість тижнів у кожному семестрі;
- 9) середню кількість годин тижневого навантаження по кожному семестру.

При розробленні навчального плану необхідно врахувати, що:

1) загальна кількість освітніх компонентів (навчальних дисциплін і практик) не повинна перевищувати шістнадцяти на навчальний рік та, відповідно, до 8 на семестр. Таким чином, середній обсяг годин з однієї навчальної дисципліни становить: $60 \text{ кредитів} / 16 = 4 \text{ кредити ЄКТС}$. Оптимальний обсяг однієї обов'язкової навчальної дисципліни на семестр має становити 5-6 кредитів;

2) навчальні дисципліни і практики плануються, як правило, в обсязі трьох і більше кредитів ЄКТС;

4) 60 кредитів ЄКТС відповідають навчальному навантаженню повного навчального року. Відповідно обсяг одного кредиту ЄКТС складає $1800 / 60 = 30$ годин;

5) семестрам можуть встановлюватись по 30 кредитів (разом з екзаменаційними сесіями);

6) при розробленні навчального плану кредити встановлюються складовим навчального плану – освітнім компонентам ОНП (дисциплінам, циклом дисциплін, практикам, науковим заходам та роботам);

7) великі за обсягом навчальні дисципліни (у тому числі такі, що вивчаються впродовж кількох семестрів) поділяються на модулі, яким також встановлюються кредити. Навчальним складовим, які плануються в тижнях (практики), встановлюються 1,5 кредити на тиждень;

8) припускається округлення кредитів до цілих чисел;

9) встановлення кредитів освітнім компонентам навчального плану не

повинно порушувати загальної кількості кредитів навчального плану, навчального року та періодів навчання;

10) підсумковій атестації (захисту дисертації) кредити не встановлюються;

11) якщо формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен, то на підготовку до кожного з них виділяється один кредит. Решта встановлених для дисципліни кредитів перераховується в години, які розподіляються на контактні години та самостійну роботу. Максимальна кількість контактних годин на один кредит для здобувача ступеня доктора філософії становить – 10 годин.

12) розподіл контактних годин між лекціями, практичними, лабораторними заняттями та консультаціями, а також між тижнями теоретичного навчання є прерогативою ДДПУ. При цьому максимальне тижневе контактне навантаження не повинно перевищувати: для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – 18 годин, та повинно бути цілим числом. Складання заліків, як правило, проводиться на останньому практичному чи лабораторному занятті;

13) вивчення всіх навчальних дисциплін завершується заліком або іспитом. Якщо дисципліна викладається впродовж кількох семестрів, проміжний контроль може бути «модульним» – із виділенням «модульного балу» та без форми контролю;

2.6. План наукового/науково-дослідницького процесу (наукова складова).

На 2-4 роках навчання планується, як правило, значна за обсягом практична, науково-практична, дослідна та науково-дослідницька робота (педагогічна, асистентська, науково-дослідна практики). Основними формами наукової складової підготовки докторів філософії є: участь у наукових конференціях; підготовка публікацій за результатами власного наукового дослідження у наукових фахових виданнях та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних; проведення науково-дослідного експерименту тощо.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження здобувачем третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

До графіку освітнього процесу вносяться відповідні позначки, що відповідають періоду підготовки дисертаційної роботи. Ці тижні є вільними від теоретичного навчання.

3. Змістовність навчального плану

3.1. Змістовність навчального плану визначається освітньою (освітньо-професійною/ освітньо-науковою) програмою. Освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Навчальні плани до освітньо-наукових програм підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії складаються з таких складових: освітня та наукова; освітня складова включає наступні цикли навчальних дисциплін:

- обов'язкові навчальні дисципліни (загальної/загально-наукової, професійної підготовки);
- вибіркові навчальні дисципліни.

3.2. Перелік обов'язкових дисциплін загальної/загально-наукової підготовки для докторів філософії усіх спеціальностей та їх обсяги визначаються наказом ректора ДДПУ.

Загальний обсяг дисциплін, що формують загальнонаукові (філософські) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності повинен складати не менше 30% від загальної кількості кредитів ЄКТС, які визначені для освітньої складової навчального плану.

Вибіркові навчальні дисципліни надають можливість здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями, що визначають характер майбутньої діяльності, сприяють академічній мобільності здобувача та його особистим та науковим інтересам; поглибити знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку тощо.

Для виконання освітньо-наукової програми здобувач має вивчити всі обов'язкові дисципліни і певну кількість вибірових дисциплін, визначену

відповідними освітньо-науковими програмами та навчальним планом.

3.3. Вибіркова складова начального плану, яка призначена для забезпечення можливості здобувачу освіти поглибити професійні знання в межах обраної освітньо-наукової та/або здобути додаткові професійні компетентності, має складати не менше ніж 25 відсотків навчального навантаження освітньої складової навчального плану. У межах обсягу вибіркової складової аспірант, який навчається, має право обирати освітні компоненти самостійно і вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та керівником відповідного факультету чи підрозділу.

До переліку вибірових навчальних дисциплін відповідної освітньо-наукової програми не можуть пропонуватися дисципліни, що є аналогічні за змістом із обов'язковими навчальними дисциплінами.

В основі системи вибірових дисциплін лежить індивідуальний вибір аспіранта. Результати цього вибору (по мірі обрання) вносяться до його індивідуального навчального плану, після чого стають обов'язковими для вивчення здобувачем. Такі навчальні дисципліни включаються до індивідуального навчального плану аспіранта, як правило, у 2 та 3 семестрах.

Можливість обрання вибірових навчальних дисциплін може бути представлена загальним списком, блоками, змішаним принципом вибору.

Кафедри, які бажають долучитися до викладання вибірових дисциплін, мають протягом березня – квітня поточного навчального року надати повне методичне забезпечення (в тому числі і дистанційні курси) цих дисциплін на наступний навчальний рік для перевірки до відділу аспірантури та Центру дистанційного навчання. За результатами перевірки складається перелік курсів, які можуть бути запропоновані для обрання аспірантам на наступний навчальний рік. Цей перелік затверджується вченою радою ДДПУ не пізніше кінця червня. Після цього викладачі оприлюднюють презентаційні матеріали курсів на сайті університету/кафедри і в системі MOODLE.

Після зарахування до аспірантури здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на відповідній кафедрі або у відділі аспірантури ознайомлюються із затвердженим переліком вибірових навчальних дисциплін, які можна буде обрати для вивчення у наступному навчальному семестрі.

Викладачі, за бажанням, можуть провести презентаційні лекції для аспірантів у позанавчальний час.

Протягом перших двох тижнів навчання аспіранти денної та заочної форми навчання приймають рішення та пишуть заяви про обрані ними дисципліни. У випадку, коли це неможливо з поважних причин – надіслати скан- чи фотокопію заяви на електронну скриньку відділу аспірантури.

На підставі цих заяв формуються групи для вивчення вибіркових дисциплін на першому курсі.

На підставі поданих заяв відділ аспірантури формує службову записку і передає її до навчально-методичного відділу.

До 1 листопада навчально-методичний відділ аналізує надану інформацію і на її підставі ректор ухвалює рішення про відкриття академічних груп для вивчення певних вибіркових дисциплін в аспірантурі.

У випадку, якщо для вивчення деяких дисципліни не надійшло необхідної кількості заяв, відділ аспірантури протягом 2 тижнів інформують про це аспірантів і збирає нові заяви, з урахуванням вже відкритих груп.

Якщо студент не визначився з вибором навчальної дисципліни у відведений для цього час, відділ аспірантури чи кафедра має право записати його до відповідної групи на власний розсуд.

Не пізніше 15 листопада відділ аспірантури формує наказ про відкриття академічних груп для цих аспірантів.

Заяви зберігаються на кафедрі, до якої прикріплено аспіранта, протягом навчального року, про який йде мова у заяві.

Для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кількість аспірантів у групі для вивчення вибіркових дисциплін має становити не менше 3 осіб.

Рішення про відкриття малокомплектних груп приймається ректоратом у кожному випадку окремо.

Після затвердження вченою радою ДДПУ індивідуального навчального плану аспіранта, відмова від вивчення окремих дисциплін не можлива. Самочинна відмова тягне за собою академічну заборгованість, за що аспірант може бути відрахований з університету. В окремих випадках можлива зміна або коригування обраних дисциплін до початку їх вивчення.

4. Вимоги до розрахунку обсягів практичної підготовки

Обсяги практичної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії визначаються Стандартом вищої освіти спеціальності та/або освітньо-науковою програмою підготовки. Практична підготовка здійснюється згідно з Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Обсяги практик регулюються Стандартами вищої освіти спеціальності. У разі їх відсутності практична підготовка повинна становити не менше 10% обсягу освітньо-наукової програми. Кредити для практичної підготовки виділяються з обов'язкової частини освітньо-наукової програми.

5. Порядок розроблення та затвердження навчального плану

5.1. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії розробляється відділом аспірантури разом з гарантом освітньо-наукової програми та завідувачем кафедри, де реалізується ОНП, на весь період навчання здобувача з обов'язковим дотриманням вимог Стандарту вищої освіти спеціальності та/або освітньо-наукової програми.

5.2. Розроблений навчальний план візується гарантом освітньої програми, завідувачем кафедри, де реалізується ОНП, деканом факультету, відділом аспірантури та передається на експертизу до навчально-методичного відділу.

5.3. Після проходження експертизи навчальний план подається на розгляд та затвердження вченої ради ДДПУ, погоджується проректором з науково-педагогічної роботи та затверджується ректором, на підставі чого видається відповідний наказ по ДДПУ.

6. Прикінцеві положення

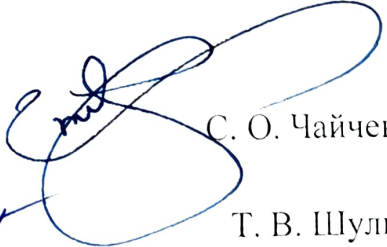
6.1. Положення вводиться в дію з наступного дня після його затвердження наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться наказом ректора або наказом ректора за рішенням вченої ради університету або відповідного дорадчого органу. У такому ж порядку Положення скасовується.

6.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконання його вимог несуть посадові особи університету відповідно до їх функціональних обов'язків.

РОЗРОБНИКИ ПОЛОЖЕННЯ:

Проректор із науково-педагогічної роботи

 С. О. Чайченко

Завідувач аспірантури

 Т. В. Шульга

ПОГОДЖЕНО:

Проректор із науково-педагогічної роботи

 С. О. Чайченко